

Професор Анатолій Мельник у спогадах однокурсників

Віктор Парадюк, вчитель, Дубнівський район на Рівненщині

Ще тиждень–другий – і промине жовтень. В останні його дні наприкінці 70-х – на початку 80-х у 7-му гуртожитку на Майорівці студенти-географи завершували «сезон днів народжень». Серед іменинників жовтня був і Анатолій Васильович Мельник – наш «Васильович». Цього року йому виповнилося би 65...

Ми – земляки, обоє з півдня Рівненщини. Васильович з Острожчини, я – з тодішньої Млинівщини. Між нами чотири роки різниці в літах, але у нього за плечами вже була служба у війську та підготовче відділення університету, а, отже, більший життєвий досвід, однак на «старший–молодший» поділу не існувало. Ми не були друзями, хоча спочатку навчалися в одній групі на «керівних посадах», разом провели 5 незабутніх студентських років, проживали в сусідніх кімнатах гуртожитку. З відстані прожитих літ значення слова «друг» викристалізовується, тому розумієш, що бути студентами – географами – однокурсниками – це вже ознака належності до певної родини, братства. Для мене досить того, що доля дала мені змогу знати і прожити невеликий відтинок свого життя поряд з цією ЛЮДИНОЮ.

Від першої зустрічі географів нашого випуску 1983 року мине незабаром 45 років, тому був час зрозуміти, ким був кожен із нас один для одного. Тоді якось не надавали значної уваги особистим рисам, бо літа молоді, гурт студентський і кожен мав можливість його чимось прикрасити.

Більшість із нас мали якесь «псевдо», залежно від особливостей тілобудови, характеру, звичок чи тому, що так «охрестив» дотепний однокурсник Олег Великач. Основа чоловічої частини курсу – хлопці з невеличких містечок західних областей, здібні в розумних пропорціях до науки, спорту, співів і танців, фізичної праці, любов'ю до життя, почуттям гумору та іншими чеснотами. Не секрет, що студентські будні сприймали, як можливість сповна відчувати смак юності та самостійності, тому, здебільшого походи в бібліотеку чи на пари заміняли стадіони, парки і кінотеатри, сидіння за конспектуванням – на телевізор, НЕ географічні карти, дружні застілля, діловим костюмом були штурмовка і «самопальні» джинси. А щоб бути «своїм» у гурті, доводилось освоювати тютюн, дешевий алкоголь, азартні ігри (покер, преферанс). Однак «глибоке занурення» в зміст науки останньої передекзаменаційної ночі давало змогу здати іспит «на стипендію». Все, як у пісні, – «...від сесії до сесії живуть студенти весело, а сесія всього два рази в рік».

Васильович усіх цих вад зумів уникнути. Він залишився особливим, зберігши свою індивідуальність. Вона аж ніяк не йшла всупереч мікроклімату колективу, від якого ні він себе, ні ми його не відділяли. Тому ніколи й на думку не спадало прикріпити до нього якесь несмішливе слово, на кшталт «ботан» чи уїдливе «будь папроще». Згодом прийшло розуміння того, що допоки у таких як я формувалася «хрящова тканина» характеру і професіоналізму, у нього вже був міцний «каркас».

У студентську аудиторію Васильович прийшов з розумінням того, чого він хоче. Це було творення науки і просування її до нових висот. У школі навчався за «старою» програмою, тому багато чого доводилось наздоганяти самотужки. Викликала захоплення й повагу його самоорганізація, вміння спланувати свій день до дрібниць і неухильно всього дотримуватись. Відвідання кожної пари, фіксація матеріалу на окремих листках із застосуванням скоропису, зберіганням в окремих папках, готовність до кожного семінарського заняття, оцінка за іспит, яка ні у кого не викликала сумніву. Багато часу в бібліотеках – на Драгоманова, на Стефаніка.

Завше підтягнутий, скромно і акуратно одягнутий. Спокійний і врівноважений, абсолютно неконфліктна людина, рівний у відносинах як з однокурсниками, так і з викладачами. За час навчання ніхто не чув від нього ні крику, ні лихослів'я.

Заслужено був гордістю курсу і факультету, іменним стипендіатом.

Усі ці його особливості аж ніяк не могли викликати ні заздрості, ні скепсису. У тих випадках, коли ми посилалися на «неписані традиції», наш однокурсник умів переконливо й делікатно сказати «ні».

Тому нічого, окрім поваги.

Тому шанобливе «Васильович».

Особисто вдячний йому за світлини – ілюстрації нашого студентського життя, теплий вітерець з юності. А ще за фундаментальний твір – «Новомалин», символ любові до рідного краю, яким ділився з нами. Можна багато говорити про патріотизм, а можна просто залишити односельчанам таку реліквію.

Ти зумів сягнути таких наукових висот, бути визнаним в Україні та за її межами. Ціну цих досягнень знають твої штурмовка, черевики й наплічник.

Простота і скромність. «Вітаю. Як справи?...». Завжди знаходилась хвилинка для спілкування, добре слово і горнятко кави...

Не покидає відчуття незавершеності... Вдячний усім своїм викладачам – тим, хто ще приходить в аудиторії і тим, хто вже відійшов у засвіти в поважному віці.

Дивлюсь на фото... Мені посміхається однокурсник з юначою зовнішністю та високим чолом...

Чого ж так рано, Васильовичу?...

*Початки шляху.
Навчання в СШ № 1 (гімназії) м. Острог, Рівненська область (1972-1974 роки)*

Павло Шубер, викладач ЛНУ ім. Івана Франка

Риси характеру Анатолія Мельника були сформовані його батьками, землею на якій пройшло дитинство. Там були закладені його етичні та моральні норми поведінки, що базувалися на наполегливості, працелюбності й високих вимогах до себе. Напряму його життя, професія напевно вже закладалася в шкільні роки, особливо вчителями Острозької СШ №1, серед яких був шанований учитель географії Іван Гаврилович Вовченко. Два роки навчання піднесли його освітній рівень, який дав змогу йому з успіхом освоювати навчальні дисципліни у Львівському державному університеті імені Івана Франка.

Своєрідна посвята у студенти, збір картоплі на Сокальщині, вересень 1978-го

Справа наліво: Іван Юган, Анатолій Мельник (бригадир), Василь Смик, Іван Мокрицький, Павло Шубер, Тетяна Ціцей, Марія Франкович, Володимир Денькович, Галина Козич, Галина Борис, Надія Кобильник

Попри те, що Анатолій виріс на рівнинній території (Мале Полісся), він полюбив природу Карпат завдяки численним походам у гори. Мабуть тому, що мав змогу випробувати свої сили і з кожною вершиною розкривати нові горизонти. Коли він ішов з групою, яка долала маршрут, то кожен учасник був упевненим, що найменший відтинок шляху буде звірений з простими картами початку 80-х років ХХ століття. Його лідерські здібності в студентських походах були очевидними.

Зазвичай, беручи на себе відповідальність за керівництво походами, Анатолій ніколи не уникав робіт, які необхідно було здійснити під час організації ночівлі. Під час походів із будь-яких питань на нього можна було покластися як на самого себе. Хоч як би важко не було, він завжди був виваженим, без емоцій долав труднощі, вмів заспокоїти і вселити впевненість в інших.

Можна наводити безліч прикладів зі студентських років. Як-от: коли я ще на першому курсі не мав місця в гуртожитку, то впродовж цілого року з дозволу Анатолія я приставляв стільці до його ліжка і таким чином я «пережив» перший курс. При цьому він ніколи навіть натяком не показав, що це йому заважало.

Початок роботи в університеті для нас виявився дуже напруженим. Географічний факультет готувався до свого сторіччя. В сучасній 63-ій аудиторії завдяки і його зусиллям був створений музей факультету. З часом тоді не рахувались. Працювали до пізнього вечора під керівництвом старшого за нас Олександра Сухая (1983 р.).

Кафедра фізичної географії на початку 90-тих років. На задньому плані А. Мельник і П. Шубер

Далі минуло багато років, коли під керівництвом професора Гаврила Петровича Міллера була здійснена ціла низка експедицій по транскарпатському трансекту, в якому брали участь усі молоді працівники кафедри. Саме в них завершилось формування наукового напрямку – ландшафтного моніторингу, яким Анатолій займався упродовж життя і залишив по собі великий науковий спадок. Риси характеру, які в нього сформувалися в перші десятиліття життя, лише зміцніли з часом. Саме вони дають підставу всім, хто з ним стикався, пам'ятати про нього як про працьовиту, душевну і високо моральну особистість.

Чорногора, 2011 р.

*Конференція до 30-річчя
Чорногірського
географічного
стаціонару, 2009 р.*

*Поряд директор
Карпатського НПП
Антон Яворський, лівіше
– директор Інституту
екології Карпат Микола
Козловський.*

*Справа наліво:
Анатолій Мельник,
Павло Шубер,
Григорій Ісаченко,
Богдан Муха.*

*Гора Пожижевська,
2014 рік.*

*Дискусія з
грузинськими
географами на
конференції до 50-ти
річчя Розтоцького
ландшафтно-
геофізичного
стаціонару, 2019 р.*

Остання експедиція Анатолія Мельника у Черногорі, липень 2019 р.

Олександр Рудий, учитель Вінниччина

Дякую Всевишньому, що на шляху моєї долі виділив доволі важливий, цінний, цікавий і незабутній відтинок життя, наповнений мирним часом, молодістю, натхненням і низкою позитивних якостей, притаманних юності. Це – навчання на географічному факультеті Львівського державного університету імені Івана Франка.

За 5-6 років навчання ми пройшли гарну школу здобуття професійних знань, умінь і навичок, становлення особистості українця, особливо це стосується мене.

Важливу роль у цьому зіграли наші викладачі та однокурсники, зокрема ті, хто пройшов підготовче відділення.

Толік Мельник, як ми здебільшого його називали, сьогодні і назавжди – Анатолій Васильович Мельник, професор кафедри фізичної географії.

Колеги, друзі й ті, хто його добре знав, я переконаний: зберігають лише хороші спогади про Анатолія. Безперечно – це людина, якій були притаманні всі позитивні риси особистості, починаючи від навчання і закінчуючи охайністю. На моєму життєвому шляху він такий єдиний!

На топографічній практиці в смт Єзупіль, 1979 р.

Тетяна Ціцей, учитель

Тебе нема , нема тепла... Толік був дивовижно світлою і щирою людиною. Своєю наполегливою та чесною працею досягнув високого і почесного вшанування. Завжди залишиться в моїй пам'яті та серці . Низько схиляю голову та молюся за упокій його душі. Як підібрати риму до розлуки...

Світлина на тлі Чорногори. Справа наліво: Галина Лех, Анатолій Мельник, Теодор Олач, Галина Борис, Тетяна Ціцей зі соїми батьками. Виробнича практика на 3-му курсі, 1981 р.

Теодор Олач, методист Дитячого центру туризму

Запросив нас світлої пам'яті Олег Федірко на святкування свого дня народження на стаціонар університету, що на р. Прут під Говерлою. Було це в серпні, дні ще довгі. Ми з Анатолієм завершили зміну в університетському таборі, що біля санаторію «Карпати», перед Ченадієвом. Вирішили, що за день маємо добратися автобусами до села із закарпатського боку, найближче розташованого до Говерли. А потім через гірський хребет перейти до стаціонару. Вирушили зі сходом сонця. Але, то-там то-сям, почекали попутних автобусів і вибились з графіка. Ще й погода зіпсувалась. Але ми прямували до мети. Бо уродини Федірка - то святе. Коли вже вийшли на хребет, то було за північ. Падав дощ. Сиро. Похолодніло. А у нас лише один коц на двох. Ми пересиділи під ним хвилин з 20-ть. Толя витягнув компас. Він уже на той час десь роздобув німецький із планшетом. Вийняв якусь простеньку карту Закарпатської області. Ми взяли «тривожний азимут» і «попензлювали», бо не було на то іншої ради. Зупинялись було холодно, а в русі - веселіше. Аж раптом святий Миколай вивів нас на дорогу, що вела від метеостанції на Пожижевській до 14-го кілометра. І тоді зрозуміли, де ми знаходимось, дихати стало легше і на повні гуди. Вже не відчували ні втоми, ні холоду. Ми зайшли на кухню стаціонару десь о 4-ій год. ранку. Компанія нас чекала сидячи за столом і дрімала. Вони не повірили, що такі гості як ми все ж добрались.

Отак уродини продовжили святкувати, плавно перебувши ніч, ще на один день. Скажу відверто, що з Анатолієм можна було ходити у розвідку, фантастичний був хлопака!

Сплав по Дністру, 1980 рік

На світлині у центрі:
Анатолій Мельник.

Ліворуч:
*Василь Григор,
Леся Григор,
Іван Ільницький.*

Праворуч:
*Павло Шубер,
Володимир Микитишин.*

**Василь Григор,
екс-директор Рівненської
обласної станції юних туристів**

Згадався 1977 рік, осінь. Перше знайомство з Толею, коли вступали на підготовче відділення до Львівського державного університету. Запам'ятався як хороший товариш, працелюбний, поміркований, щирий. Досить швидко опанував географічну науку і не тільки зі шкільної програми. Вже тоді можна було помітити жагу до знань, яка була в нього впродовж всього життя.

Приємні спогади залишилися про гуртожиток №7 на Майорівці, де проживали в одній кімнаті. А скільки було здійснено туристичних походів по Карпатах у будь-яку пору року...

Наш заклад підтримував тісні зв'язки з географічним факультетом. Анатолій Васильович завжди ішов назустріч, коли потрібно було організувати екскурсію чи ночівлю гуртківцям станції туристів у Львові чи на географічному стаціонарі в Карпатах.

Іван Ільницький, затупник директора Бурштинського ліцею №2

Вже вкотре, переглядаючи світлини зі студентського альбому, мимоволі подовгу затримуєш погляд на тих, кого вже з нами немає.

Згадуєш спільні роки, ночі в «читалці» під час сесій, суперечки з приводу і без, ігри в покер і преферанс, які часто тривали до ранку та інші курйозні моменти, що траплялися з нами впродовж навчання і польових практик...

Їм би ще жити і жити, але невблаганна доля розпорядилась інакше.

Анатолій Васильович Мельник з перших днів знайомства запам'ятався мені своєю пунктуальністю, працелюбністю, вмінням правильно планувати свій час, поєднувати приємне з корисним.

Незмінний староста групи фізико-географів, який, приходячи з деканату з черговим повідомленням, наказом чи проханням, вмів так логічно і зрозуміло викласти суть повідомлення і свою думку, що в жодного зі студентів, навіть якщо хтось був з чимось незгоден, язик не повертався виступити проти...

Якось так сталося, що мені довелося впродовж двох років, жити в 7-му гуртожитку з Анатолієм Васильовичем в одній кімнаті. І навіть там, де посада старости не мала жодного значення, всі були рівними, всі решта, незмовляючись, віддавали йому перевагу як старшому, як найбільш авторитетному.

Анатолій прагнув пізнавати світ, певно, не так як більшість студентів. Бо тоді, коли інші ішли в кіно, на морозиво, на пиво, футбол - Анатолій Васильович прямував у бібліотеку. І не було в нього вихідних для науки. В суботу і неділю – звичний порядок не порушувався. Він добився свого, став науковцем – першим з нашого курсу.

Коли його не стало – щось обірвалося в душі, бо перестало битися серце доброго і надійного друга, порядної та працюючої людини, яка ще так багато могла зробити в цьому житті...

Практика на ЧГС. Після другого курсу, 1980 рік

Ірина Токар, етнограф

Відлітають у засвіти душі наших однокурсників. Ось і душа Анатолія стоїть перед Богом і просить бути милосердним до людей, до землі, до всього, що любив і оберігав, до життя. Тепер маємо охоронця Анатолія нашого друга, батька, чоловіка і великого природничого вченого .

Анатолій Мельник (крайній ліворуч), Василь Височанський, Юрій Лазурак, Ярослав Гура, Мирослав Іваник, Андрій Швець.

Мирослав і Людмила Іваники

Ти залишився в нашій пам'яті, таким як був протягом життя – справжнім, розуміючим старостою групи, наполегливим науковцем, відмінним організатором зустрічей однокурсників, гордістю нашого курсу, факультету

Володимир Шушняк, викладач ЛНУ ім. Івана Франка

У 1978 році ми вступили на підготовче відділення (ПВД) Львівського державного університету імені Івана Франка. У нас була гарна група: всі хлопці після служби в армії, які намагалися наздогнати принади цивільного життя. Анатолій Мельник дещо відрізнявся від усіх. Він уникав студентських забав, більше часу проводив у бібліотеці. Однак ми його любили за позитивізм і толерантне ставлення до наших «гріхів».

За характером Анатолій цілком відрізнявся від мене. Дивно, але ми потоваришували на все подальше життя. Завершення ПВД ми вирішили відзначити походом на г. Говерлу. Взяли напрокат наплечники-«абалаки», черевики-«вібрами», спальники, намет. Потягом добралися до с.Кевелів, а далі пішли вздовж річки на г. Петрос, де удвох в наметі заночували. Наступного дня гори відкрилися густим туманом, видимість - 2 м. Далі орієнтувались за компасом. Гірським плаєм дійшли до вершини і подумали, що ми вже на Говерлі. Назад поверталися тим самим плаєм і за кілька кілометрів звернули на північ, а далі - дорогою вниз і дійшли до притулку Козьмещик. По дорозі туман розвіявся і ми побачили... Говерлу у всій красі. Тут ми зрозуміли, що на Говерлі не були, а підкорили сусідню вершину - г.Бецкул. Від Козьмещика через с.Лазищину дорогою через Яблуницький перевал дійшли до залізничної станції Ворохта. Йшли босоніж, оскільки намуляли ноги у прокатних вібрах.

Анатолій Мельник у своїй першій мандрівці в Чорногорі, серпень 1979 року

У вересні 1979 р. нас зарахували на перший курс географічного факультету. Анатолій Мельника обрали старостою курсу. Почалося нове життя у новому колективі. Найкраще запам'яталися літні практики. Говерлу ми таки підкорили у 1980 р. під час комплексної практики на другому курсі. На світлині нас уже троє, разом з моєю майбутньою дружиною Галиною Лех. Анатолій Мельник став гарантом моїх конкретних намірів щодо Галини. Його високий рейтинг порядності відіграв важливу роль у моєму особистому житті.

На міжзональній фізико-економіко-географічній практиці. Крим, 1979 р.

Вперше на Говерлі; гірський розділ практики, 2-й курс, 1980 р.

На міжзональній фізико-економіко-географічній практиці. Приельбрусся, 1979 р.

На військових зборах, 1983 р.

*В Черногорі разом зі своїми учнями
(Володимиром Березяком, Галиною Савкою, Людмилою Костів), 2007 р.*

Після закінчення навчання нас залишили працювати в університеті, проте у різних відділах: Анатолія – на його рідній кафедрі фізичної географії, мене, геоморфолога – в НДЧ. Зустрічалися хіба що на родинних святах.

У 2007 році доля знову поєднала наші фахові інтереси, коли Анатолій запросив викладати мене на своїй кафедрі. Не скажу, що під його керівництвом, було легко працювати, проте цікаво. Вимогливий до себе і співробітників, принципово переконаний у своїх наукових поглядах, педантичний, він був повною протилежністю до мене. Разом нам багато що вдавалося. Він умів доводити справу до кінця.

Без нього мені дуже важко.

Разом з професором Михайлом Гродзинським у Бескидах, 2013 р.

Міжнародна наукова конференція, організована Анатолієм Мельником, Черногора, 2017 р.

Останній спільний експедиційний виїзд. Розточчя, 2019 р.

Львівський національний університет
імені Івана Франка
Кафедра геоecології і фізичної географії

Всеукраїнський науковий семінар
“Прикладне
ландшафтознавство: історія,
сучасність, перспективи.
Всеукраїнський науковий
семінар пам’яті професора
Анатолія Мельника
(1957-2020)”

6-8 жовтня 2022 року, м. Львів-Ворохта

Найщиріші вітання організаторам і всім учасникам Всеукраїнського наукового семінару, присвяченого пам'яті професора Анатолія Мельника!

Ця прекрасна ідея однозначно принесе користь науці та сприятиме продовженню справи Великого географа сьогодення: Горді та вдячні долі, що знали Анатолія Васильовича зі студентської лави, як патріота, краєзнавця, науковця, дослідника свого краю та Карпатських гір, друга, вчителя, закохану в свою справу молоду людину, яка завжди була готова прийти на допомогу.

Десь у глибині душі задріть нам, бо для нас... він - просто Толя, який зумів здружити своїх однокурсників і впевнено вести за собою упродовж десятків років гірськими хребтами Карпат, які, завдячуючи йому стали і нам ближчими, прекраснішими, найріднішими...
Вдячні тобі, дорогий друже!

*Леся Ковальчук,
випускниця 1983 року,
працівник департаменту освіти Луцької міської ради*